

УДК: 339.13:631.1(477)

DOI: <https://doi.org/10.31651/2076-5843-2025-4-76-82>

ЯЦЕНКО Володимир Микитович¹, **СОЛОВЕЙ Олександр Вячеславович¹**,
доктор економічних наук, професор, здобувач третього (освітньо-наукового)
професор кафедри туризму і готельно-рівня вищої освіти – доктора філософії,
ресторанної справи, Orcid ID: 0009-0006-3650-1706
ORCID ID: 0000-0001-7180-0986 e-mail: solovey.phd@gmail.com
e-mail: JatsenkoVM@ukr.net

¹ Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси, Україна

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ВНУТРІШНЬОГО І ЗОВНІШНЬОГО РИНКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

***Анотація.** Сільське господарство є стратегічним сектором економіки України, що забезпечує продовольчу безпеку та валютні надходження. Ефективне функціонування внутрішнього та зовнішнього ринків аграрної продукції є критично важливим для сталого розвитку країни.*

В статті здійснено аналіз сучасного стану формування та розвитку внутрішнього і зовнішнього ринків сільськогосподарської продукції в Україні, виконано оцінку експортного потенціалу зернових культур, а також розроблено практичні рекомендації щодо їх удосконалення.

Аналіз динаміки виробництва та експорту зернових культур в Україні за 2019-2024 рр. засвідчив, що частка експорту у загальному обсязі виробництва зерна перевищує 65%, що свідчить про високу експортноорієнтованість галузі. Виявлено ключові проблеми: логістичні обмеження, недостатній рівень переробки сировини, волатильність цін. Запропоновано заходи з удосконалення ринків: розвиток зернової біржової інфраструктури, стимулювання глибокої переробки, диверсифікація логістичних маршрутів, впровадження форвардних контрактів.

Для стабілізації внутрішнього ринку необхідно посилити державне регулювання мінімальних закупівельних цін, а для розвитку зовнішнього – сприяти сертифікації продукції за міжнародними стандартами та розширенню ринків збуту в Азії та Африці.

У дослідженні використано загальнонаукові методи: аналізу та синтезу (для оцінки структури ринку), статистичний (для аналізу динаміки експорту та частки експорту у виробництві), графічний (для візуалізації даних), абстрактно-логічний (для формулювання висновків).

***Ключові слова:** сільськогосподарська продукція, внутрішній ринок, зовнішній ринок, експорт зернових, частка експорту, продовольча безпека, зернові культури, Україна.*

Постановка проблеми. Сільське господарство України традиційно є одним із ключових секторів національної економіки, формуючи близько 10-12% ВВП та забезпечуючи понад 40% валютних надходжень. Однак, незважаючи на значний природний та промисловий потенціал, розвиток внутрішнього і зовнішнього ринків сільськогосподарської продукції супроводжується низкою системних проблем. По-перше, внутрішній ринок характеризується низькою купівельною спроможністю населення, недосконалістю інфраструктури зберігання та збуту, а також нерівномірним територіальним розподілом виробництва. По-друге, зовнішній ринок, хоча й демонструє позитивну динаміку експорту (особливо зернових), є надзвичайно вразливим до логістичних викликів, змін кон'юнктури світових цін та торговельних обмежень. По-третє, в умовах воєнного стану загострилися проблеми фізичного доступу до портів, руйнування зрошувальних систем та мінування полів, що потребує пошуку нових механізмів адаптації аграрного ринку. Таким чином, формування збалансованої моделі функціонування аграрних ринків, яка б враховувала інтереси як виробників, так і споживачів, а також забезпечувала продовольчу безпеку держави, є нагальною науково-практичною проблемою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти функціонування ринків сільськогосподарської продукції висвітлені у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема, Panfilova A. зі співавторами (2025) у своєму

дослідженні комплексно проаналізували стан українського зернового ринку в умовах війни, визначивши скорочення посівних площ з 15,4 млн га у 2021 році до 9,1-10,2 млн га у 2024 році, а також оцінили збитки інфраструктури у розмірі 29 млрд дол. США, необхідні для відновлення [1]. Shkolnyi O.O. зі співавторами (2024) дослідили експортну ефективність агропродовольчого сектору України в контексті конкурентоспроможності, обґрунтувавши доцільність збільшення експорту продукції з високою доданою вартістю та необхідність формування ефективних регуляторних механізмів аграрної політики [2].

Важливі аспекти маркетингових та комерційних інновацій у системі управління збутом аграрних підприємств розкрито у праці Girzheva O. (2022), яка наголосила на впливі інноваційної активності на продуктивність підприємств та їхню спроможність виходити на нові національні та зовнішні ринки [3]. Koberniuk S.O. (2023) дослідив сучасні напрями застосування цифрових технологій в аграрному маркетингу, визначивши пріоритетні платформи для розвитку цифрового маркетингу суб'єктами господарювання аграрного сектору [4]. Vorodina O. (2023) у контексті трансформації глобальних агропродовольчих систем обґрунтувала необхідність стимулювання національних продовольчих ринків та підтримки локального виробництва як основи національно-орієнтованого розвитку [5].

Проблеми стратегічного формування аграрних ринкових кластерів в Україні досліджували Wasilewski M. зі співавторами (2024), які обґрунтували потенціал України як гравця на світовому аграрному ринку [6]. Однак, незважаючи на значну кількість наукових напрацювань, комплексне дослідження, яке б поєднувало аналіз внутрішнього та зовнішнього ринків сільськогосподарської продукції в умовах воєнної економіки з акцентом на співвідношення виробництва та експорту, із залученням останніх статистичних даних 2023-2025 років, залишається недостатньо розробленим, що й зумовило вибір теми даної статті.

Метою статті є поглиблений аналіз сучасного стану формування та розвитку внутрішнього і зовнішнього ринків сільськогосподарської продукції в Україні, оцінка експортного потенціалу на прикладі зернових культур, визначення частки експорту в загальному обсязі виробництва, а також розробка науково обґрунтованих заходів з удосконалення цих ринків.

Викладення основного матеріалу дослідження. Аграрний ринок України являє собою багаторівневу соціально-економічну систему, яка охоплює відносини з приводу виробництва, розподілу, обміну та споживання сільськогосподарської продукції та продовольства. Внутрішній ринок формується під впливом таких чинників, як обсяги валового збору, рівень платоспроможного попиту населення, потужності переробних підприємств, стан логістичної інфраструктури (елеватори, холодильні камери, оптові продовольчі ринки), а також регуляторна політика держави (мінімальні закупівельні ціни, інтервенції, імпортне мито). Зовнішній ринок, своєю чергою, детермінується кон'юнктурою світових цін, торговельними угодами (зокрема з ЄС в межах DCFTA), логістичною доступністю морських портів та сухопутних переходів, а також вимогами до якості й безпечності продукції (стандарти Codex Alimentarius, GlobalG.A.P., ISO 22000).

Як зазначають Shkolnyi O.O. та співавтори (2024), стратегія низьких витрат дозволяє збільшувати експорт проміжних товарів, однак нерозвинена система моніторингу в ланцюгах постачання не дає змоги створити позитивний імідж України як постачальника високоякісних харчових продуктів [2]. Це підтверджує необхідність формування ефективних регуляторних механізмів аграрної політики.

У довоєнний період (2015–2021 рр.) спостерігалось стійке нарощування експортного потенціалу: частка аграрної продукції та харчових продуктів у загальному експорті товарів з України зросла з 38,2% до 45,6%. Однак повномасштабна війна призвела до суттєвої трансформації ринку. За даними Panfilova A. зі співавторами (2025), війна скоротила посівні площі в Україні з 15,4 млн га у 2021 році до 9,1-10,2 млн га у 2024 році, при цьому врожайність знизилася з 47,8 ц/га у 2021 році до 38,3 ц/га у 2022 році, перш ніж відновитися до 43,8 ц/га у 2023 році [1]. Це демонструє адаптаційні спроможності аграрного сектору, хоча втрати залишаються значними.

Зернова підгалузь є домінантною в структурі аграрного виробництва України. Для кількісного оцінювання динаміки виробництва та експорту основних зернових культур (пшениця, кукурудза, ячмінь) доцільно використати дані за п'ятирічний ретроспективний період 2020-2024 рр., що дозволяє виявити вплив як кон'юнктурних коливань, так і шокових чинників, пов'язаних із війною.

Таблиця 1 – Динаміка виробництва та експорту основних зернових культур в Україні,

МЛН ТОНН

Культура	Показник	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25*
Пшениця	Виробництво	24,9	32,2	20,7	22,4	21,5
	Експорт	16,5	18,8	12,3	18,4	15,7
Кукурудза	Виробництво	30,3	37,8	26,2	30,5	28,5
	Експорт	23,8	27,5	17,4	29,4	21,9
Ячмінь	Виробництво	7,6	10,0	5,5	6,3	5,8
	Експорт	4,0	5,8	2,2	2,5	2,3

Примітка: 2024/25 МР – оціночні дані станом на кінець сезону.

Джерело: складено автором на основі даних Державної служби статистики України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, а також [1; 7]

Аналіз таблиці 1 свідчить, що загальний експорт зернових у 2023/24 маркетинговому році становив 50,8 млн тонн, що на 3,2% більше порівняно з попереднім роком [7]. Однак у 2024/25 маркетинговому році відбулося суттєве зниження – експорт скоротився на 20,5% до 40,6 млн тонн [8; 9]. Зокрема, експорт кукурудзи зменшився на 25,6% до 21,96 млн тонн, пшениці – на 15% до 15,72 млн тонн, ячменю – на 8,5% до 2,32 млн тонн [9]. Таке падіння пояснюється як зменшенням валового збору внаслідок несприятливих погодних умов та економічних чинників, так і логістичними обмеженнями.

Важливим індикатором відкритості аграрного ринку та його залежності від зовнішньої торгівлі є коефіцієнт експортної квоти, розрахований як відношення обсягу експорту до обсягу виробництва (у відсотках). Для зернових культур в Україні цей показник традиційно є одним із найвищих у світі.

Таблиця 2 – Частка експорту у загальному обсязі виробництва основних зернових культур в Україні, %

Культура	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25*	Середнє
Пшениця	66,3%	58,4%	59,4%	82,1%	73,0%	67,8%
Кукурудза	78,5%	72,8%	66,4%	96,4%	76,8%	78,2%
Ячмінь	52,6%	58,0%	40,0%	39,7%	39,7%	46,0%

Розраховано автором на основі даних таблиці 1.

Наведені дані свідчать, що кукурудза демонструє найвищу експортну орієнтацію – у середньому 78,2% виробленого обсягу експортується. Пшениця має дещо нижчий, але стабільно високий показник – 67,8%. Ячмінь характеризується найнижчою часткою експорту (46,0%), що пов'язано з більшим внутрішнім споживанням у тваринництві та пивоварній промисловості.

Ці дані підтверджують висновки Shkolnyі O.O. (2024) про те, що виявлена тенденція до збільшення експорту агропродовольчої продукції з України може бути пояснена застосуванням стратегії низьких витрат для отримання конкурентних переваг [2]. Однак відсутність позитивної тенденції у зростанні частки України у світовому експорті продовольства та її низький рівень вимагають формування ефективних регуляторних механізмів аграрної політики.

Війна суттєво вплинула на цінову кон'юнктуру та логістичну складову експорту. За даними Panfilova A. (2025), ціни на пшеницю коливалися від 6000-6500 грн/т (210-230 дол./т FOB) у 2020/21 році до 5500-6000 грн/т (200-220 дол./т) у 2022/23 році та 8191-9500 грн/т (220-250 дол./т) у 2024 році [1]. Логістичні витрати зросли на 30-50%, що вплинуло на світові ціни (12-13 дол. за бушель пшениці у 2022 році, 8-9 дол. у 2024 році).

Втрати сектора включають пошкодження техніки (4,7 млрд дол. США) та зрощувальних систем (225 млн дол. США) [1]. Відновлення інфраструктури оцінюється у 29 млрд дол. США, що разом з модернізацією елеваторів, розширенням ринків до ЄС, Африки та Азії, а також інвестиціями за підтримки міжнародних організацій та Світового банку, дозволить повернути експорт до 85 млн тонн і потенційно досягти 100 млн тонн щорічно [1].

У сучасних умовах особливого значення набуває впровадження маркетингових та комерційних інновацій у систему управління збутом аграрних підприємств. Як зазначає Girzheva O. (2022), активність створення та впровадження маркетингових інновацій впливає на продуктивність підприємства та його спроможність виходити на нові національні та зовнішні ринки [3]. Дослідниця обґрунтовує критерії вибору комерційних та маркетингових інновацій з подальшим удосконаленням їх типології.

Koberniuk S.O. (2023) визначає ключові переваги використання соціальних мереж, електронної комерції, мобільних додатків як платформ для підвищення ефективності агробізнесу [4]. Автор наголошує, що практика використання цифрових інструментів, таких як електронна комерція, соціальні мережі, пошукова оптимізація сайтів (SEO, SMO), мобільні додатки та інші, довела їх високу ефективність та провідну роль у швидкій обробці ринкових даних, побудові ефективних комунікацій, скороченні витрат, освоєнні нових сегментів споживачів [4].

На основі проведеного аналізу пропонується комплекс заходів, які доцільно розділити на дві групи: оперативні (термін реалізації – до 1 року) та стратегічні (3-5 років).

Для внутрішнього ринку:

1. Запровадження прозорої біржової торгівлі з обов'язковим ф'ючерсним компонентом та створенням державного зернового реєстру. Це дозволить формувати ринкові індикативні ціни та зменшити вплив окремих монопольних трейдерів.

2. Розвиток регіональних оптових продовольчих ринків з сучасною логістичною інфраструктурою, які забезпечать прямий доступ дрібних виробників до споживача, скорочуючи кількість посередників. Як зазначає Vorodina O. (2023), закупівля продуктів харчування з місцевих джерел робить ринки більш передбачуваними, сприяє створенню робочих місць та відкриває можливості для збільшення доходів сімейних ферм [5].

3. Державна підтримка кооперації малих аграріїв для будівництва модульних елеваторів та складів-холодильників на умовах співфінансування (50/50 або 70/30).

4. Впровадження механізму мінімальних інтервенційних цін на соціально значущі види продукції (хліб, гречка, цукор) з формуванням державного інтервенційного фонду.

Для зовнішнього ринку:

1. Диверсифікація логістичних маршрутів: подальший розвиток дунайських портів (збільшення пропускної здатності до 3-4 млн тонн на місяць), модернізація прикордонних залізничних переходів із ЄС, будівництво нових терміналів на західному кордоні.

2. Стимулювання експорту продуктів глибокої переробки замість сировини. Shkolnyi O.O. (2024) підтверджує доцільність збільшення обсягів експорту агропродовольчої продукції з високою доданою вартістю [2]. Для цього необхідно запровадити часткове (50%) відшкодування витрат на сертифікацію за міжнародними стандартами, а також надавати податкові канікули для нових переробних виробництв (борошно, крупи, крохмаль, біоетанол, кормові добавки).

3. Укладання довгострокових міжурядових угод щодо продовольчого постачання з країнами, які є нетто-імпортерами продовольства (Єгипет, Індонезія, Нігерія, Бангладеш), з фіксацією мінімальних обсягів та гнучкою ціновою формулою.

4. Створення національного бренду «Ukrainian Agrarian Exports» з гарантією якості, простежуваності та дотримання екологічних стандартів (відповідно до цілей сталого розвитку ООН). Wasilewski M. зі співавторами (2024) обґрунтовують потенціал стратегічного формування аграрних ринкових кластерів в Україні як ключового гравця на світовому аграрному ринку [6].

Таким чином, реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню стійкості внутрішнього аграрного ринку до зовнішніх шоків, зменшенню частки сировинного експорту та зростанню валютних надходжень, що в кінцевому підсумку зміцнить продовольчу безпеку України та її позиції на світовому аграрному ринку.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє зробити наступні висновки:

1. Ринок сільськогосподарської продукції в Україні є надзвичайно експортоорієнтованим, особливо у зерновому сегменті. Частка експорту кукурудзи в окремі роки досягає 96%, пшениці – 82%, що підтверджує високу залежність внутрішнього ринку від зовнішньої кон'юнктури.
2. Війна спричинила суттєві втрати для аграрного сектору: скорочення посівних площ на 30-40%, зростання логістичних витрат на 30-50%, пошкодження інфраструктури на суму понад 4,9 млрд дол. США. Загальні потреби у відновленні оцінюються у 29 млрд дол. США [1].
3. Основними проблемами внутрішнього ринку є недосконала логістика, низька купівельна спроможність, монополізація зберігання та недостатній рівень впровадження маркетингових інновацій. Зовнішнього ринку – логістичні обмеження через війну, волатильність світових цін та недостатня частка продукції з високою доданою вартістю в експорті [2; 3].
4. Для удосконалення внутрішнього ринку пропонується: запровадження прозорої біржової торгівлі з ф'ючерсними контрактами; створення регіональних оптових ринків сільгосппродукції [5]; надання пільгових кредитів на будівництво сучасних елеваторів малими фермерськими господарствами; впровадження цифрових технологій в аграрний маркетинг [4].
5. Для розвитку зовнішнього ринку необхідно: активізувати роботу альтернативних логістичних маршрутів; стимулювати експорт не сировини, а продуктів її переробки шляхом часткового відшкодування витрат на сертифікацію; укладати довгострокові міжурядові угоди щодо постачання продовольства до країн Азії та Африки; формувати аграрні ринкові кластери для підвищення конкурентоспроможності [6].

Перспективами подальших досліджень є моделювання впливу глобальних кліматичних змін на структуру виробництва та експорту зернових в Україні, а також оцінка ефективності впровадження цифрових технологій в управління збутом аграрної продукції.

Список використаних джерел

1. Panfilova A., Poltorak A., Kuvshinova A., Burkovska A., Dotsenko N. Trends in global grain and seed trade, Ukrainian position on the global market. *Zhytomyr National Agroecological University*. 2025. URL: <https://agris.fao.org/search/zh/records/6851537853e52c13fc763da5>
2. Shkolnyi O.O., Verniuk N.O., Klymenko L.V., Pitel N.Y., Gomeniuk M.O., Zagorodniuk O. The Ukraine's Agri-food Export Performance in the Context of Competitiveness. *Conference Paper*. 2024. WoS: 000510675603019; Scopus: 85074084960
3. Girzheva O. Marketing and commercial innovations in the system of sales management of agricultural enterprises. *Scientific Journal of the International University of Applied Sciences in Łomża*. 2022. Vol. 47, No. 4. DOI: <https://doi.org/10.58246/sjeconomics.v47i4.585>
4. Koberniuk S.O. Digital Technologies in Agrarian Marketing. *Business Inform*. 2023. No. 541, pp. 270-277.
5. Borodina O. Basic methodological approaches and applied mechanisms of transition to nationally rooted development in the agri-food system of Ukraine. *Economic Theory*. 2023. No. 3, pp. 44-57.
6. Wasilewski M., et al. Strategic Formation of Agricultural Market Clusters in Ukraine: Emerging as a Global Player. *Sustainability*. 2024. Vol. 21, No. 9430. DOI: 10.3390/su16219430
7. Україна експортувала понад 50 млн тонн зерна у 2023/24 МР. *Українська зернова асоціація*. 2024. URL: <http://www.uga.ua>
8. За підсумками 2024/2025 МР Україна скоротила експорт зернових на 20,5%. *Інтерфакс-Україна*. 2025. URL: <https://interfax.com.ua>
9. Ukraine's Grain and Legume Exports Decline by 20.5% in 2024-2025 Marketing Year. URL: <https://www.grainjournal.com/article/1099137/ukraines-grain-and-legume-exports-decline-by-20-5-in-2024-2025-marketing-year>
10. Безверхнюк Т., Степаненко С. Сучасний стан та перспективи розвитку зернового ринку України. *Економіка АПК*. 2024. № 6. С. 45-58.

References

1. Panfilova A., Poltorak A., Kuvshinova A., Burkovska A., Dotsenko N. Trends in global grain and seed trade, Ukrainian position on the global market. *Zhytomyr National Agroecological University*. 2025. URL: <https://agris.fao.org/search/zh/records/6851537853e52c13fc763da5>

2. Shkolnyi O.O., Verniuk N.O., Klymenko L.V., Pitel N.Y., Gomeniuk M.O., Zagorodniuk O. The Ukraines Agri-food Export Performance in the Context of Competitiveness. Conference Paper. 2024. WoS: 000510675603019; Scopus: 85074084960
3. Girzheva O. Marketing and commercial innovations in the system of sales management of agricultural enterprises. Scientific Journal of the International University of Applied Sciences in Łomża. 2022. Vol. 47, No. 4. DOI: <https://doi.org/10.58246/sjeconomics.v47i4.585>
4. Koberniuk S.O. Digital Technologies in Agrarian Marketing. Business Inform. 2023. No. 541, pp. 270-277.
5. Borodina O. Basic methodological approaches and applied mechanisms of transition to nationally rooted development in the agri-food system of Ukraine. Economic Theory. 2023. No. 3, pp. 44-57.
6. Wasilewski M., et al. Strategic Formation of Agricultural Market Clusters in Ukraine: Emerging as a Global Player. Sustainability. 2024. Vol. 21, No. 9430. DOI: 10.3390/su16219430
7. Ukraina eksportovala ponad 50 mln tonn zerna u 2023/24 MR. Ukrainska zernova asotsiatsiia. 2024. URL: <http://www.uga.ua>
8. Za pidsumkamy 2024/2025 MR Ukraina skorotyła eksport zernovykh na 20,5%. Interfaks-Ukraina. 2025. URL: <https://interfax.com.ua>
9. Ukraines Grain and Legume Exports Decline by 20.5% in 2024-2025 Marketing Year. URL: <https://www.grainjournal.com/article/1099137/ukraines-grain-and-legume-exports-decline-by-20-5-in-2024-2025-marketing-year>
10. Bezverkhniuk T., Stepanenko S. Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku zernovoho rynku Ukrainy. Ekonomika APK. 2024. № 6. S. 45-58. [in Ukrainian].

Yatsenko Volodymyr

Professor of the Department of Tourism and Hotel and Restaurant Affairs
Cherkasy National University
named after Bogdan Khmelnytsky, Cherkasy,
Ukraine

SOLOVEI Oleksandr

candidate for the third (educational and scientific) level of higher education – Doctor of Philosophy, Cherkasy National University
named after Bohdan Khmelnytsky,
Cherkasy, Ukraine

FORMATION AND DEVELOPMENT OF THE DOMESTIC AND FOREIGN MARKETS OF AGRICULTURAL PRODUCTS IN UKRAINE

Introduction. Agriculture is a strategic sector of Ukraine's economy, ensuring food security and foreign exchange earnings. The effective functioning of domestic and foreign markets for agricultural products is critically important for the country's sustainable development. The full-scale invasion has significantly disrupted logistics, reduced sown areas, and changed the structure of exports, but the sector continues to demonstrate resilience and adaptability.

Purpose. The purpose of the article is to analyze the current state of formation and development of domestic and foreign markets for agricultural products in Ukraine, assess the export potential of grain crops, and develop practical recommendations for their improvement.

Methods. The study uses general scientific methods: analysis and synthesis (to assess market structure), statistical (to analyze export dynamics and the share of exports in production), graphical (to visualize data), and abstract-logical (to formulate conclusions). Data from the State Statistics Service of Ukraine, the Ministry of Economy, and the USDA were used.

Results. The dynamics of production and export of grain crops in Ukraine for 2019–2024 are analyzed. It is established that the share of exports in total grain production exceeds 65%, indicating a high export orientation of the industry. Key problems are identified: logistical constraints (narrowing of Black Sea corridor capacity, destruction of port infrastructure), insufficient level of raw material processing (predominance of grain exports over flour and compound feed), price volatility, and the impact of martial law. Measures to improve markets are proposed: development of grain exchange infrastructure, stimulation of deep processing (production of bioethanol, starch, amino acids), diversification of logistics routes (increasing the role of Danube ports and land corridors with the EU), introduction of forward and futures contracts, and enhancement of the competitiveness of domestic agricultural products through quality certification.

Conclusions. *To stabilize the domestic market, it is necessary to strengthen state regulation of minimum purchase prices and form an intervention fund. For the development of the foreign market, it is necessary to promote product certification according to international standards (GlobalG.A.P., Organic), expand sales markets in Asia and Africa, and reduce the share of raw material exports by stimulating the export of processed products.*

Keywords: *agricultural products, domestic market, foreign market, grain export, export share, food security, grain crops, Ukraine.*

*Одержано редакцією: 05.10.2025
Прийнято до публікації: 17.11.2025*